

3. Мезенцева І. Нагляд прокурора за дотриманням вимог закону щодо відшкодування шкоди, заподіяної злочином у системі конституційних функцій органів прокуратури / І. Мезенцева, О. Назарук // Вісник прокуратури. – 2009. – № 9 (99). – С. 17-24.
4. Савицкий В. М. Потерпевший в советском уголовном процессе / В. М. Савицкий, И. И. Потеружа. – М., 1963.
5. Нор В. Т. Защита имущественных прав в уголовном судопроизводстве / В. Т. Нор. – К., 1989.
6. Рахунов Р. Д. Участники уголовно-процессуальной деятельности / Р. Д. Рахунов. – М., 1961.
7. Рішення Конституційного Суду України від 08.04.1999 у справі № 1-1/99 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 15. – С. 5.

Надійшла до редакції 27.11.2012

С.О. Гемай

кандидат юридичних наук
(Національний гірничий університет)

УДК 343.131

НОРМИ-ПРИНЦИПИ ЯК ОКРЕМИЙ ВИД НЕТИПОВИХ НОРМ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

Зроблено спробу вперше дослідити питання норм-принципів як окремого виду нетипових норм кримінально-процесуального права з урахуванням місця цих норм у системі норм кримінально-процесуального права та особливостей структури даного виду норм.

Ключові слова: *норми кримінально-процесуального права, нетипові норми, норми-принципи, принципи кримінального процесу, засади кримінального судочинства.*

Предпринята попытка впервые провести исследование вопросов норм-принципов как отдельного вида нетипичных норм уголовно-процессуального права, а также особенностей данного вида норм.

Ключевые слова: *нормы уголовно-процессуального права, нетипичные нормы, нормы-принципы, принципы уголовного процесса, основы уголовного судопроизводства.*

The article is for the first time to research the questions of the standards-principle as a particular kind of atypical standards of criminal procedure standards, and some specifics of these criminal procedure standards.

Keywords: *criminal procedure standards, atypical standards, standards-principle, principle of criminal procedure standards, bases of criminal court of judicature.*

Постановка проблеми. На перший погляд, категорія «норма кримінально-процесуального права» навряд чи належить до тих галузей кримінального процесу, до яких проявляється великий інтерес та зацікавленість як теоретиків, так і практиків.

Між тим, питання норми кримінально-процесуального права в цілому та її диспозиції зокрема наразі є чи не найголовнішим, зважаючи на масштабну роботу над новим Кримінально-процесуальним кодексом. Питання диспозиції кримінально-процесуальної норми – це питання ре-

алізації основних прав та обов'язків всіх учасників кримінально-процесуальних правовідносин. Водночас слід зазначити, що робіт, присвячених питанням теорії норм кримінально-процесуального права, сьогодні небагато, а рівень їх опрацювання назвати достатнім не видається можливим, що говорить про актуальність даного питання.

Мета. Статтю присвячено спробі вперше дослідити питання норм-принципів як окремого виду нетипових норм кримінально-процесуального права з урахуванням їх місця в системі норм кримінально-процесуального права та особливостей структури даного виду норм.

Виклад основного матеріалу. Усі норми кримінально-процесуального права можна класифікувати за декількома підставами. Однією із таких підстав є зміст питань, врегульованих процесуальними нормами.

Так, М.Л. Якуб вважає, що у кримінально-процесуальному праві можна виокремити дві групи норм: 1) що визначають завдання кримінального судочинства, обов'язок порушення кримінальної справи і розкриття злочину, вимогу повноти, всебічності та об'єктивності дослідження, коло обставин, що підлягають доказуванню, що регулюють оцінку доказів, коло питань, що підлягають вирішенню на нараді суддів під час постановлення вироку, та інші правила, які безпосередньо стосуються діяльності слідчих і судових органів, її змісту; 2) що встановлюють порядок кримінального судочинства, його форму; регулюють слідчу і судову діяльність не безпосередньо – її зміст, а через регламентацію процесуальних умов проведення як цієї діяльності в цілому, так і кожної окремої слідчої або судової дії, їхнього зв'язку й послідовності [36, с. 7].

Поділ кримінально-процесуальних норм на такі дві групи, на думку М.Л. Якуба, є чітко вираженим у законі під час визначення підстав до скасування або зміни вироку судом вищестоящої інстанції, якими є: 1) однобічність або неповнота дізнання, попереднього (тепер – досудового – авт.) чи судового слідства; 2) невідповідність висновків суду, викладених у вирокі, фактичним обставинам справи [36, с. 8].

Автор, наводячи перелік питань, врегульованих нормами кримінально-процесуального права, які віднесені ним до першої групи, тим самим підкреслює їхній загальний характер. Такі положення, як «обов'язок порушення кримінальної справи і розкриття злочину», «вимога повноти, всебічності і об'єктивності дослідження» визначаються у теорії як принципи кримінального процесу (кримінально-процесуального права). По суті, більшість зазначених М.Л. Якубом у першій групі норм є нормами-принципами. Вони безпосередньо не регулюють порядок провадження окремих процесуальних дій і прийняття процесуальних рішень та провадження у кримінальній справі в цілому, але мають вирішальне (принципове) значення як для формулювання всіх інших кримінально-процесуальних норм, так і для практики їх застосування. Закріплені у кримінально-процесуальному законодавстві принципи «набувають значення лише нормативних узагальнень і, будучи но-

рмативними узагальненнями, здійснюють відповідний вплив на виникле процесуальне правовідношення через усі норми й інститути процесуального права, стосуються усіх норм і процесуальних інститутів і разом з тим утворюють єдину процесуальну тканину» [16, с. 77-78]. Тому М.С. Строгович зазначав, що «принципи кримінального процесу – це кримінально-процесуальні норми загального і визначального характеру щодо інших кримінально-процесуальних норм; вони отримують конкретизацію і деталізацію в більш приватних процесуальних нормах, що належать до окремих інститутів кримінального процесу і до окремих його стадій» [23, с. 124].

Аналіз публікацій, в яких започатковано дослідження проблеми. У відповідних нормах кримінально-процесуального права законодавець формулює принципи кримінального процесу¹. Відразу зазначимо, що принципам кримінального процесу присвячено багато теоретичних робіт. В одних з них розглянуто загальні теоретичні питання щодо поняття та системи процесуальних принципів [3; 14; 17; 19], в інших – окремі принципи, що складають систему [4; 5; 8]. Дана обставина виключає необхідність вдаватися до ґрунтовного дослідження загальних питань визначення поняття принципів кримінального процесу. Аналіз теоретичної літератури, наведеної у двох попередніх посиланнях, свідчить, що предметом всіх цих досліджень були принципи у розумінні загальних (фундаментальних) положень кримінального процесу, а от норми, в яких вони викладаються, аналізу не піддавалися.

Тому зосередимо основну увагу на питаннях, чи повинні норми-принципи міститися у формі статей окремої глави у Кримінально-процесуальному кодексі України, і якщо повинні, то які саме.

Традиційно склалося, що вітчизняне кримінально-процесуальне законодавство за радянського періоду містило норми з основними положеннями, що мали значення для всього кримінального процесу. У КПК 1922 і 1927 років такі норми містилися у Главі 1 [34; 35]. Чинний дотепер КПК 1960 р. не відійшов від цієї традиції.

Основні положення Глави 1 зазначених кодексів містили норми, присвячені визначенню чинності закону у часі (ст. 2 КПК 1922 і 1927 років); недопустимості притягнення особи до кримінальної відповідальності два рази за одне й те ж діяння (ст. 3 обох КПК) та інші. Окремі із цих основних положень називають принципами кримінального процесу. Так, наприклад, принцип гласності був сформульований у ст. 19 КПК 1922 р. і ст. 20 КПК 1927 р. (у чинному КПК – теж ст. 20); принцип дер-

---

¹ Законодавець використовує три основних способи відображення змісту принципів процесуального права у законі: 1) закріплення принципу права відображенням його змісту в одній або декількох статтях; 2) пряме відображення відповідного принципу процесуального права в тексті статті; 3) «розчинення» змісту відповідного принципу права у багатьох статтях [9, с. 8]. Це підкреслює загальновизнане положення про те, що норми права можуть міститися в одній або декількох статтях закону.

жавної мови кримінального судочинства – у ст. 22 КПК 1927 р. і ст. 23 КПК 1927 р. (ст. 19 нині чинного КПК). Однак принципи кримінального процесу в усіх вітчизняних кримінально-процесуальних кодексах в окрему главу не виділялися. Тут виникає запитання: чому принциповим положенням кримінального судочинства у КПК ніколи не виділялося окремої глави? Річ тут, очевидно, у дотриманні під час формування глав кодексів правил законодавчої техніки.

Саме цим можна пояснити, що положення «порядок провадження кримінальних справ у судово-слідчих установах Української РСР визначається цим Кодексом» (ст. 1 КПК 1927 р.) та інші містяться в одній главі із положеннями, які у теорії кримінального процесу розглядали і розглядають як його принципи.

Інакше дане питання вирішено у проекті КПК України. Розділ 1 проекту цього законодавчого акта поділений на дві глави, перша із яких присвячена визначенню поняття і завдань кримінально-процесуального законодавства, а друга має назву «Засади кримінального провадження»¹ і містить норми, в яких сформульовано двадцять три положення (ст. 7 проекту КПК) [21]. Уявляється, що такий перелік у законі (КПК) є зайвим. Переліковий підхід до викладення основних положень є більш характерним для підручників із кримінального процесу. У КПК якщо і треба розкривати принципи, то лише викладенням їхнього змісту у відповідних статтях.

Окремі положення, які подані як засади (принципи) кримінального процесу, є настільки очевидними, що, на нашу думку, їхнє розкриття має більше академічний характер, а не суворо нормативний. Як приклад доцільно навести зміст ч. 1 ст. 8 проекту: «Суб'єкти кримінального провадження зобов'язані неухильно додержуватися вимог Конституції України, цього Кодексу, інших законів України та міжнародних договорів України». Але хіба здійснення діяльності без урахування положень законів, у тому числі і кримінально-процесуального, можна вважати кримінальним процесом? Очевидно, що ні.

До того ж стаття 8 має назву «Законність і дотримання принципу верховенства права», але у тексті статті йдеться лише про законність. Питання щодо застосування у кримінальному процесі конституційного положення щодо верховенства права потребує ґрунтовного дослідження. Тут же достатньо зазначити, що вказаний недолік ст. 8 проекту КПК є скоріше за все наслідком того, що співвідношення понять «верховенство права» і «верховенство закону» не розроблене ані у загально-правовій теорії, ані у теорії кримінального процесу.

Багато принципових (засадничих) положень глави 2 проекту КПК є тотожними відповідним положенням Конституції України (розділ 2) та

---

¹ Не вдаючись до дискусії щодо співвідношення понять та термінів «принципи» і «засади» (це не має вирішального значення для виконання завдань нашого дослідження), будемо вживати їх як тотожні.

міжнародних договорів, наприклад право людини на свободу і особисту недоторканність, недоторканність житла тощо. Уявляється, що дублювання вже чинних конституційних положень, що є нормами прямої дії, у галузевому, в тому числі й у кримінально-процесуальному законодавстві позбавлене сенсу. Такий підхід призводить до нагромадження нормативного матеріалу і як наслідок – до труднощів у його використанні практичними працівниками органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду.

Вважати права суб'єктів кримінального процесу принципами останнього не зовсім правильно. На думку Л.М. Лобойка, «права суб'єктів кримінального процесу та презумпцію невинності обвинуваченого треба розцінювати не як принципи кримінального процесу, а як конституційні гарантії правового статусу особи в державі (у тому числі й у галузі кримінального процесу)» [11, с. 166].

У державах з усталеними правовими системами (зокрема у Франції) поряд із принципами судочинства існує поняття «фундаментальні основи права», під якими розуміють «права і свободи, що лежать в основі існування будь-якого демократичного суспільства» [7, с. 92].

До того ж принципи кримінального процесу повинні відображати його динамічні характеристики [11, с. 9].

Глава 2 проекту КПК має назву «Засади кримінального провадження» (у Конституції України – «Засади судочинства») і містить двадцять три відповідних (засадничих) положення. Виникають запитання – чи не забагато стільки засад, чи не нівелюється від значної кількості засад їхнє принципове значення?

Правильну відповідь на ці запитання дає В.Т. Маляренко, зазначаючи, що «чим більше принципів, то менше їхнє значення, бо більше їхня розмитість. ... Засади кримінального судочинства – це фундамент, на якому повинні будуватися всі інші правила кримінального процесу, і їх має бути стільки, скільки вимагають умови життя суспільства» [13, с. 43]. Таку саму позицію займають і російські вчені-процесуалісти. Так, Л.А. Александрова пише, що принципів має бути небагато – як незамінних підвалин права, об'єктивних за своєю природою і таких, що віддзеркалюють рівень розвитку суспільства [1, с. 20].

Важко визначити критерій, за яким формувалася система принципів кримінального процесу у проекті КПК. Так, наприклад, його розробники включили до системи із двадцяти трьох засад лише вісім із тих дев'яти, що врегульовані ст. 129 Конституції України. Одна із них – «забезпечення доведеності вини» – не потрапила до числа двадцяти трьох проекту.

Для забезпечення повноти дослідження доцільно проаналізувати, яким чином питання врегулювання принципів кримінального процесу вирішуються у КПК інших держав. Аналіз текстів кодифікованих актів дає підстави для висновку, що КПК держав, які виникли на теренах СРСР, містять окремі глави, подібні главі 2 проекту КПК України. Так,

глава 2 КПК Російської Федерації [33] має назву «Принципи кримінального судочинства», глава 2 КПК Республіки Молдова [30] – «Загальні принципи кримінального судочинства», глави 2 КПК Республіки Беларусь [28] і Республіки Казахстан [29] – «Завдання і принципи кримінального процесу», глави 2 Киргизької Республіки [183] і Республіки Узбекистан [32] «Принципи кримінального процесу».

КПК інших пострадянських держав, хоча і не містять глав із словом «принципи» у назві, все одно в одній з перших глав врегульовують питання принципів кримінального процесу. Прикладом є глава 1 «Основні положення» КПК Республіки Таджикистан [31]. Принципи кримінального процесу врегульовані й у розділі 1 КПК Литви [27], хоча він має назву «Пояснювальні статті щодо ведення кримінального процесу».

КПК Німеччини [26] взагалі не приміщує глав і статей, у яких би формулювалися принципи німецького кримінального процесу.

Питання про існування норм-принципів у КПК чи виключення їх із цього кодифікованого акта є доволі складним, особливо з огляду на те, що у теорії кримінального процесу проблема кількісного і якісного принципів правових положень до цього часу однозначно не вирішена. Попри існування значної кількості наукових досліджень серед вчених до цього часу не склалося єдності думок щодо їх кількості.

Так, наприклад, Т.М. Добровольська нараховує сімнадцять принципів кримінального процесу [6, с. 38-41], М.М. Михеєнко, В.Т. Нор, В.П. Шибіко – двадцять три [18, с. 37-38], В.М. Тертишник, поступово розширяючи кількість принципів, дійшов від двадцяти двох у 1999 р. [25, с. 30-31] до тридцяти дев'яти у 2003 р. [24, с. 88-89].

Зважаючи на кількість теоретичних робіт, присвячених принципам кримінального процесу, це видається досить дивним. Основною причиною такої невизначеності, на думку Л.М. Лобойка, є те, що «система принципів визначається кожним вченим довільно, а часто і у власних вузьких наукових інтересах. При цьому всі вчені, які якимсь чином (на монографічному рівні чи на рівні наукової статті) торкалися розглядуваної проблеми, сходяться в тому, що головною ознакою принципу кримінального процесу є його фундаментальність для всієї процесуальної системи. Але коли ці ж вчені дають перелік положень, що, на їх думку, є принципами процесу, головна ознака принципу зникає з їх поля зору і до переліку включаються настільки дрібні правові положення, що не можуть претендувати на роль принципів» [11, с. 160].

З такою позицією Л.М. Лобойка важко не погодитися. Бо, наприклад, В.М. Тертишник включає до системи принципів процесу забезпечення ознайомлення обвинуваченого з обвинуваченням і матеріалами кримінальної справи [25, с. 31]. Це правове положення не є принципом кримінального процесу, бо воно є складовою частиною принципу змагальності. Ознайомлення обвинуваченого з обвинуваченням і матеріалами справи є цінним не саме по собі, а лише у контексті того, що обвинува-

ченому треба знати, від чого захищатися. Отже, дане правило є лише структурним елементом принципу змагальності. На користь цього свідчить і те, що воно сформульоване не в Основних положеннях КПК, а у главах, присвячених врегулюванню досудового розслідування.

До системи принципів кримінального процесу не можна включати й такі положення, що є притаманними для будь-якої людської діяльності (науковість, ефективність тощо), бо вони лежать поза межами кримінального процесу, на що звертала увагу Т.М. Добровольська [6, с. 37].

Не є принципом кримінального процесу і процесуальна економія, бо економія сил і засобів є бажаною не лише для кримінально-процесуальної, а будь-якої іншої діяльності, незалежно від того здійснюється вона у правових чи інших формах.

У теорії кримінального процесу як його принципи розглядають також й інші поняття, як то: справедливість [2], повагу до гідності особи [15], об'єднання і виділення кримінальних справ [10], оскарження процесуальних дій і рішень [12] тощо.

Під час вирішення питання про запровадження у кримінально-процесуальне законодавство норм-принципів, на нашу думку, слід виходити з такого.

По-перше, принципи кримінального процесу в силу свого фундаментального значення для забезпечення ефективного функціонування кримінального процесу і дотримання при цьому прав і законних інтересів громадян, а також виходячи із багаторічних традицій формування нормативного матеріалу у кодифікованих нормативно-правових актах, повинні бути відображені у КПК України на самому його початку.

По-друге, норми-принципи, які у вигляді спеціальних статей мають бути розміщені у КПК, не повинні дублювати норм, якими визначаються конституційні права громадян. Йдеться про те, що у КПК України як принципи мають бути зазначені такі правові положення, які б ідентифікували юридичний процес як кримінальний і підкреслювали його динамічність та логічний, закономірний розвиток у часі. Такими положеннями, на наш погляд, мають стати публічність (офіційність), змагальність, диспозитивність, завершення провадження у кримінальній справі у розумний строк, неприпустимість подвійного покарання (*ne bis in idem*), обов'язковість вирішення обвинувачення судом.

Викладене надає підставу для **висновку**, що критерієм віднесення тих чи інших кримінально-процесуальних норм до числа норм-принципів є саме їх абстрактність. Водночас слід пам'ятати, що норми-принципи у силу їхньої абстрактності відіграють роль своєрідних гіпотез для всіх інших кримінально-процесуальних норм.

Бібліографічні посилання

1. *Александрова Л. А.* Публичность как основание уголовно-процессуального права / Александрова Л. А. – М., 2007.
2. *Аширова Л. М.* Проблемы реализации принципа справедливости в уголовном

- процессе / Аширова Л. М. ; под научн. ред. З. Д. Еникеева. – М., 2007.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К., Ірпінь, 2003.
4. *Гринюк В. О.* Принцип незалежності суддів і підкорення їх тільки закону в кримінальному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Гринюк В. О. – К., 2004.
5. *Деревянкін С. Л.* Публічність та диспозитивність у кримінальному судочинстві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Деревянкін С.Л. – Х., 2005.
6. *Добровольская Т. Н.* Принципы советского уголовного процесса (вопросы теории и практики) / Добровольская Т. Н. – М., 1971.
7. *Европейское право* / под общ. ред. Л. М. Литвина. – М., 2002.
8. *Ісмаїлова Л. Б.* Процесуальні та етико-психологічні питання забезпечення рівності сторін в кримінальному судочинстві України : дис. ... канд. юрид. наук / Ісмаїлова Л. Б. – К., 2007.
9. *Коваль О. А.* Принципи процесуального права та їх втілення в законодавчій регламентації діяльності міліції України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Коваль О. А. – К., 2006.
10. *Козій В.* Об'єднання і виділення кримінальних справ у системі принципів кримінального процесу / Козій В. // Прокуратура. Людина. Держава. – 2005. – № 5. – С. 72-80.
11. *Лобойко Л. М.* Методи кримінально-процесуального права : монографія / Лобойко Л. М. – Д., 2006.
12. *Макарова З. В., Янин М. Г.* Обжалование процессуальных действий и решений в системе принципов уголовного судопроизводства / Макарова З. В., Янин М. Г. // Актуальные вопросы уголовного процесса современной России : межвуз. сб. научных трудов. – Уфа, 2003.
13. *Маляренко В. Т.* Поняття, загальна характеристика та класифікація основних засад кримінального судочинства / Маляренко В. Т. // Вісник Верховного Суду України. – 1999. – № 1 (11).
14. *Маляренко В. Т.* Реалізація основних конституційних засад судочинства в кримінально-процесуальному законодавстві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Маляренко В. Т. – Х., 1999.
15. *Марущак Н.* Про зміст принципу поваги до гідності особи в кримінальному судочинстві / Марущак Н. // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 8. – С. 146-149.
16. *Мельников Ю. И.* Природа и содержание норм процессуального права в социалистическом обществе / Мельников Ю. И. – Ярославль, 1976.
17. *Михеєнко М.* Конституційні принципи кримінального процесу / Михеєнко М. // Вісник Академії правових наук України. – 1997. – № 2.
18. *Михеєнко М. М., Нор В. Т., Шибіко В. П.* Кримінальний процес України : підруч., 2-ге вид., перероб. і доп. / Михеєнко М. М., Нор В. Т., Шибіко В. П. – К., 1999.
19. *Мірошніченко Т. М.* Принципи кримінального процесу / Мірошніченко Т.М. // Правова держава Україна: проблеми, перспективи розвитку. – Х., 1995. – С. 337-338.
20. *Осауленко О. А.* Реалізація принципу презумпції невинуватості у досудових стадіях кримінального процесу : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Осауленко О. А. – К., 2006.
21. Проект Кримінально-процесуального кодексу України (реєстр. № 9700) за станом на 22 березня 2012 р. : ухвалений Постановою Верховної Ради України від 9 лютого 2012 р. № 4364-VI «Про прийняття за основу проекту Кримінально-процесуального кодексу України». – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
22. *Столмаков А. И.* Правовосстановительные санкции в уголовном судопроизводстве / Столмаков А. И. // Сов. государство и право. – 1982. – № 5.
23. *Строгович М. С.* Курс советского уголовного процесса : в 2-х т. / Строгович М. С. – М., 1968. – Т. 1.
24. *Тертишник В. М.* Кримінально-процесуальне право України : підруч., 4-е вид., доп. і переробл. / Тертишник В. М. – К., 2003.
25. *Тертишник В. М.* Уголовный процесс : учебн. пособ., 2-е изд., пер. и доп. / Тертишник В. М. – Х., 1999.

26. Уголовно-процессуальный кодекс Германии. – Электронный ресурс : www.rada.gov.ua.
27. Уголовно-процессуальный кодекс Литовской Республики. – Электронный ресурс : www.rada.gov.ua.
28. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Беларусь (текст кодекса по состоянию на 15 сентября 2004 года). – Минск, 2004.
29. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Казахстан. – Электронный ресурс : www.rada.gov.ua.
30. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Молдова (с изменениями и дополнениями на 19 февраля 2007 г.). – Кишинев, 2007.
31. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Таджикистан. – Электронный ресурс : www.rada.gov.ua.
32. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Узбекистан. – Электронный ресурс : www.rada.gov.ua.
33. Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации. – Электронный ресурс : www.rada.gov.ua.
34. Уголовно-процессуальный Кодекс УССР. Официальное издание в редакции 1927 г. – Х., 1927.
35. УПК УССР. – Х., 1925.
36. Якуб М. Л. Процессуальная форма в советском уголовном судопроизводстве / Якуб М. Л. – М., 1981.

Надійшла до редакції 31.03.2012

А.В. Захарко

кандидат юридичних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 343.125

ПРАВИЛА ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ

Обґрунтовано правила прийняття рішення про застосування запобіжного заходу, дотримання яких слідчими забезпечить якісне виконання вимог КПК України щодо забезпечення прав людини та обґрунтованості рішень про обмеження деяких прав обвинувачених при забезпеченні їх належної поведінки.

Ключові слова: обґрунтування рішення про застосування запобіжного заходу, підстави застосування запобіжного заходу, зобов'язання особи, щодо якої застосовується запобіжний захід, обов'язок слідчого застосувати запобіжний захід.

Обоснованы правила принятия решения о применении меры пресечения, соблюдение которых следователями обеспечит качественное выполнение требований УПК Украины, касающихся обеспечения прав человека и обоснованности решений об ограничении некоторых прав обвиняемых при обеспечении их надлежащего поведения.

Ключевые слова: обоснование решения о применении меры пресечения, основания применения меры пресечения, обязательства лица, в отношении которого применяется мера пресечения, обязанность следователя применить меру пресечения.

Grounded rules of making decision about application of measure of suppression, which observance of investigators will provide high-quality execution